

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Questio prima. Vtrum possumus ex his quæ sunt in creaturis probare
Deum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Ad vtrancq. rationē patet responsio per vñ & idem, scilicet interimendo id quod vtracq. ratio ponit, videlicet quod relatio & esse in diuinis nullo modo differant realiter vel ex natura rei. Oppositum autē patebit infra quando agetur de differentia essentiae & relationis.

d. 39. q. 1.

Sententia litera tertiae distinctionis.

Apostolus nanque ait, &c. Superius ostendit magister vnitatem essentiae & trinitatem personarum per autoritates, hoc idem nunc ostendit, sed per rationes naturales & similitudines quasdam, & circa hoc duo facit. Primo ostendit vnitatem essentiae diuinæ per rationes naturales. Secundo ostendit trinitatem personarum per similitudines creaturarum. Secunda incipit ibi: Nunc restat ostendere. Primum diuiditur in tres, quia primo ostendit per autoritatem Apostoli possibilitatem probandi per rationes vnitatem essentiae. Secundo inducit probationes. Tertio excludit quandam dubitationem. Secunda incipit ibi: Nam sicut ait Ambrosius. Tertia ibi, cum ergo vnus Deus sit. Pars secunda in qua inducit probationes, diuiditur in quatuor partes secundum quatuor rationes quas inducit infra. Secunda ibi: Alio autem modo: Tertia ibi: Considerauerunt etiam. Quarta ibi: Intellexerunt, &c. Sequitur prima, quae incipit ibi: Nunc restat ostendere. In qua ostendit Magister trinitatem personarum per similitudines in creaturis, & circa hoc duo facit. Primo ostendit trinitatem personarum per similitudines vestigii. Secundo per similitudines imaginis. Secunda ibi: Nunc verā iam ad eam perueniamus. Prima est presentis lectionis, & diuiditur in tres. Primo ponit similitudines trinitatis esse in creaturis. Secundo ex ipsa similitudine concludit personarum distinctionem. Tertio ostendit similitudinem vel representationem vestigii esse insufficientem. Secunda incipit ibi: Per considerationem itaq. creaturarum. Tertia ibi: Ecce ostensum est. Et haec est sententia in generali.

IN SPECIALI vero proponit Magister quoddam secundum autoritatem Apostoli, inuisibilia Dei à creatura mundi per ea quae facta sunt, &c. Et exponit quoddam creaturam mundi vocat hominem, propter naturae dignitatem & conuenientiam quae habet cum omni creatura, vnde proponit quod auxilio naturalis rationis & inspectione creaturarum in dei cognitione deuenitur. Postea inducit quatuor rationes ad probandum vnitatem essentiae, quarum diuersitas sumitur secundum vias deueniendi ex creaturis in Deum, quas Dionysius, 7. cap. de di. no. ponit dicens, quod ex creaturis in Deum tribus modis deuenimus, scilicet per causalitatem, per remotionem & per eminentiam. Creatura enim est ens productum ab alio de nihilo, quia ea producta deuenitur in cognitionem producentis per viam causalitatis, quia est, de nihilo deuenitur in cognitionem Dei per viam remotionis, quia non omne ens potest esse de nihilo, nec veribile in nihilum, quia est ens, sed imperfectum, deuenitur in cognitionem Dei per viam eminentiae, quia omne imperfectum reducitur ad perfectum, nec est processus in infinitum. Est ergo prima ratio talis. Omne creatum reducitur ad aliquid increabile. Ie, omnis creatura est creata, ergo &c. Secunda talis est. Omne numerabile reducitur ad innumerabile, sed omnis creatura est numerabilis, ergo praeter omnem creaturam est dare aliquid innumerabile hoc est Deus, ergo &c. Alia duae sumuntur per viam eminentiae, quia magis & minus bonum reducitur ad summe bonum, bonum est corpus, melior est spiritus, summe bonus est Deus, &c. Item magis & minus speciosum sunt à summe specioso, speciosum est corpus, speciosior spiritus, speciosissimus est Deus, quare, &c. Postea remouet quandam dubitationem dicens, quod licet sit in diuinis summa simplicitas, tamen Apostolus dicit in plurali inuisibilia Dei propter plures modos quibus à creatura in Deum deuenimus, & propter plura quae attribuuntur, sicut ex perpetuitate creaturarum cognoscimus eternitatem & ex magnitudine eorum omnia potentiam, & ex dispositione & gubernatione bonitatem. Postea inquit qualiter trinitas possit inquiri in vestigio creaturarum ut dicit quod in creaturis inuenimus similitudinem trinitatis per hoc quod quilibet creatura habet

vnitatem, speciem & ordinem, vnitas enim quae est principium numeri representat patrem qui est principium originis omnium personarum in diuinis. Species vero representat filium qui est perfectissima pulchritudo ad quam omnis creatura formatur. Ordo vero representat spiritum sanctum qui est bonitas & perfectissima dilectio cum sit amor patris & filii, à quo omnis pacis & gratiae effectus in nobis provenit. Postea ex hac similitudine distinctionem personarum concludit sicut patet in litera. Vltimo dicit quod per huiusmodi similitudinem sufficiens notitia trinitatis vel doctrina vel inspectio haberi non potest, quod probat per hoc quod Magi Pharaonis defecerunt in tertio signo. Et haec est sententia in speciali.

Circa primam partem huius distinctionis tertiae quaeritur de duobus in generali. Primum est de cognitione Dei per creaturas. Secundum est de vestigio, circa primum quaeruntur tria. Primum est vtrum possumus ex creaturis probare Deum esse. Secundum est vtrum possumus cognoscere de Deo quid est. Tertium est vtrum Deum esse sit per se notum.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum possumus probare Deum esse, ex his quae sunt in creaturis.

Tho. 1. p. 1. q. 2. ar. 3.

Ad primum sic proceditur & arguitur quod non possumus probare Deum esse ex his quae videmus in creaturis, quia sicut dicitur, 3. metaph. species rerum sunt sicut numeri, sed in numeris non est dare supremum, ergo nec in entibus, sed supremum in entibus vocamus Deum, ergo nullus est Deus.

2. Item plus distat Deus ab intellectu nostro quam res spiritalis à sensu, sed sensus nullo modo potest cognoscere rem spirituales, ergo nec intellectus noster Deum.

3. **I**N CONTRARIUM est quod dicit Apostolus Rom. 1. quod inuisibilia Dei à creatura mundi id est ab homine per quae facta sunt hoc est per ea creaturas intellectu conspicuntur, sempiterna quoque virtus eius & diuinitas.

4. **R**ESPONSIO. dicendum quod per creaturas possumus deuenire in cognitionem dei tripliciter, secundum tria quae possunt considerari circa creaturas. Creatura enim est ens productum ab alio de nihilo, quia ens aliqua perfectionem importat, quia producta ab alio causam efficientem habet, quia de nihilo veribile est in nihil substracta influentia conferuantis, & secundum ista tria triplex est via inuestigandi Deum ex creaturis, scilicet via eminentiae quantum ad primum, via causalitatis, quantum ad secundum, via remotionis, quantum ad tertium.

5. Prima via patet sic, in perfectionibus specificis aut est dare supremum in quo est status, aut non, sed est processus in infinitum. Si est dare supremum in quo sit status habetur propositum, quia dicimus Deum scilicet illud quod est supremum & perfectissimum in entibus. Si vero dicatur quod sit processus in infinitum aut hoc erit in actu permixto potentiae, ita videlicet quod quocumque dato poterit dari perfectius, nunquam tamen data erunt actu infinita, aut ita quod data sint actu infinita. Si primum dicatur adhuc habetur propositum, quia si data sint finita necesse est quod inter illa sit aliquid primum & perfectissimum quo non est possibile dare perfectius. Cuius ratio est, quia cum illud nondum sit, aut produceretur ex se aut ex alio, non ex se, quia nihil est impossibile quam quod aliquid producat seipsum, ut dicitur primo de Trinitate. nec ab alio, quia nihil eorum quae sunt, possunt producere aliquid perfectius se, ergo &c. Nec secundum potest dici, scilicet quod data sint actu infinita, quia infinitas actualis repugnat enti, maxime in per se ordinatis, ut infra patebit. Et iterum quia inter data vel est aliquid infinite perfectionis & tunc illud erit primum & perfectissimum, quia infinito in perfectione non est dare maius, nec equale, & sic habetur propositum, aut non est dare ibi aliquid infinite perfectionis. Et tunc iterum sequitur quod non sunt infinita actu, quia procedendo augetur perfectio, igitur. Si non est inter data aliquid infinitum actu, non est processus in infinitum actu.

d. 43. ar. 3.

actu, & sic daretur quod secundum quancumque potentiam de processu in perfectionibus rerum necesse est deuenire ad aliquid superius & perfectissimum quod dicitur Deum.

6 Secunda est via causalitatis, circa quam primo probatur quod inter causas efficientes per se ordinatas est dare primam vel supremam, & secundo probabitur quod primum efficiens est primum ens simpliciter, & sic est Deus. Primum patet sic, in causis finitis in quibus non est circulatio, necesse est dare primam causam: sed causa efficiens per se ordinata finita sunt nec in eis potest esse circulatio, ergo inter causas efficientes per se ordinatas necesse est dare primam. Maior patet, sola enim circulatio impedit ubi sunt aliqua finita quod non sit inter ea dare primam. Maior patet, sola enim circulatio impedit ubi sunt aliqua finita quod non sit inter ea dare primum sicut si factum esset. a. a. b. & b. esset a. c. & c. esset a. d. & rursus d. esset ab a. non esset signare primum sicut nec in circulo. Minor probatur quantum ad vtrumque membrum. Et primo quod inter causas efficientes per se ordinatas non sit circulatio, quia causa efficiens per se ordinata se habent vt effectus & causa, semper enim posterior est effectus prioris & ab eo dependet vt a causa. In hoc enim consistit talis ordo quod vnum est ab alio effectus, & illud ab alio, & sic semper. Si ergo esset aliqua circulatio, causa esset ab effectu & idem a seipso mediate, quorum vtrumque est impossibile. Ergo inter causas non est circulatio.

7 Quod etiam sint finitae patet, quia in hoc differunt causa per se ordinata ab ordinata per accidens, quia ordinata per accidens non sunt simul in productione cuiuslibet effectus, causa autem per se ordinata simul concurrunt vt ad generationem hominis concurrunt homo & sol, & si quid est aliud superius agens. Et hoc patet ex septimo philosophorum. Si ergo causa efficiens per se ordinata essent infinitae, oporteret ad productionem cuiuslibet effectus infinitas causas actu concurrere quod est impossibile. Itaque inter causas infinitas aut est aliqua infinita perfectio aut non. Si esset infinita perfectio illa esset prima, quia infinitum perfectio a nullo dependet. Omne autem quod habet causam priorem se, dependet ab ea. Si autem esset prima iam non esset infinita, quia in infinitis iam non est dare primum. Et ideo ex ipsa positione infinitatis in causis sequitur oppositum positionis. Si autem nulla esset infinita perfectio non esset processus in infinitum actu in causis, & sic semper sequitur oppositum positionis, ergo necesse est quod in causis efficientibus per se ordinatis sit status in aliqua quae sit simpliciter prima, quam vocamus Deum.

8 QVOD AVTEM primum efficiens sit primum ens simpliciter probatur sic, perfectissimo simpliciter non potest deesse aliqua perfectio simpliciter quam melius sit habere quam non habere, alioquin si talis perfectio deesset ei, non esset perfectissimum simpliciter, sed potentia actiua per quam competit alicui producere aliquid effectiue est talis perfectio quam melius est habere quam non habere, perfecti enim est agere, ergo primo ens quod est simpliciter perfectum non deest potentia actiua per quam alia possit effectiue producere, & sic primum ens est primum efficiens cum non possit esse secundarium, cum a nullo sit factum.

9 Et per hoc excluditur instantia quae fit ab aliquibus contra precedentem rationem. Dicunt enim quod probare quod in causis efficientibus sit dare primam, non est probare Deum esse, quia Deus est id quod est simpliciter supremum in entibus, primum autem efficiens quantum sit primum in entibus in genere illius causalitatis, non est tamen vt dicunt simpliciter primum, quia inter intelligentias secundum eos, aut nullus est ordo causalitatis, aut illa causalitas est solum finalis, in quantum inferiores intelligentiae tanquam minus perfectae ordinantur ad supremam perfectissimam vt ad finem propter quem sunt, & non vt ad causam agentem a qua sunt. Hoc autem est hereticum, & contra veram philosophiam per quam potest efficaciter probari quod omne quod habet causam finalem habet efficientem, sed quia illud est aliquantum longum & alibi tractatum, ideo ad praesens sufficit praedicta ratio, quod primum agens est simpliciter primum ens.

10 Tertia via per quam possumus in creaturis probare

Deum esse est via remotionis. Et potest sic argui: Omne quod est ab alio quantum est de se potest non esse per subtractionem cuiuslibet influentiae, sed non omne quod est potest non esse per subtractionem cuiuslibet influentiae: ergo non omne quod est, est ab alio, sed est aliquid quod non est ab alio, nec potest non esse, sed est de se necesse esse, & hoc dicitur Deum: ergo, &c. Maior patet, quia omne quod est ab alio sicut a causa subtracta influentia causa suae potest non esse qualiscumque causa sit illa siue in fieri siue in esse, quia si est causa tantum in fieri subtracta eius influentia effectus non fieret. Si autem in esse non maneret in esse subtracta influentia illius causa. Minor probatur, scilicet quod non omne ens potest non esse, quia illud impossibile est quo posito in esse sequitur impossibile, sed posito in esse quod nihil sit sequitur impossibile, scilicet quod nihil possit esse, nec Deus nec aliquid aliud, quare, &c. Quod autem illud sequeretur patet, quia si nihil esset, tunc si aliquid fieret, aut fieret a seipso aut ab alio. Non a seipso, quia nihil est impossibilis quam quod aliquid producat seipsum, vt habetur. i. de Trin. cap. primo, nec ab alio quia nihil esset aliud. Omne enim quod fit, fit ab ente actu, quare, &c. Patet ergo quod Deum esse possumus conuincere ex creaturis triplici via, scilicet eminentiae, causalitatis & remotionis, quam triplicem viam tangit beatus Dion. 7. cap. de Di. no. Licet autem praedictis viis possumus deuenire ex creaturis in cognitionem dei quantum ad ea quae pertinent ad unitatem essentiae, non tamen quantum ad ea quae pertinent ad distinctionem personarum sicut videre possumus in rationibus nunc adductis. Per primam enim quae sumitur ex via eminentiae concluditur in Deo esse omnem perfectionem, per secundam primam causalitatem, per tertiam remouemus ab eo imperfectionem & possibilitatem deficienti. Constat autem quod quicquid causalitatis vel perfectionis est in vna persona, totum est in alia, & quicquid imperfectionis remouetur ab vna & ab alia, quare & manifestum est quod ex creaturis non deuenimus in cognitionem dei quantum ad ea quibus personae distinguuntur, sed quantum ad illa in quibus conueniunt.

11 Ad primum argumentum in oppositum dicendum, quod ordo rerum naturalium est secundum species numerorum quantum ad gradus earum, & quantum ad habitudinem ad vnum principium. Sicut enim omnes numeri derivantur ab unitate, sic omnes res ab vno primo principio. Et ideo processus numerorum ab unitate in infinitum non est ad negandum primum principium numerorum, sed ad negandum terminum quod est per accidens eorum, quod additio in numeris sequitur diuisionem continui, quae procedit in infinitum. Iste autem processus non est in speciebus rerum versus primum principium, quia nec in numeris nec in descensu rerum & primo principio, quia ille per se est quoad species & non secundum diuisiones ad modum continui.

12 Ad secundam rationem, dicendum quod cognitio non fit per realem assimilationem in natura sicut quidam dixerunt quod ignem igne cognoscimus, sed fit per proportionem inter potentiam cognitiuam, & rem cognitam. Per talem quidem proportionem vt res cognita cadat sub formali ratione obiecti potentiae cognitiuae. Nunc est ita quod res spiritualis non cadat nec cadere potest sub formali ratione obiecti cuiuscumque sensus, quia qualitates sensibiles quae sunt propria obiecta sensuum in re spirituali inueniri non possunt, propter quod sensus non est perceptiuus rei spiritualis, Deus autem non cadit sub ratione entis quae est formalis ratio obiecti intellectus. Et ideo ab intellectu apprehendi potest non obstante maiori distantia quod ad gradum naturae inter deum & intellectum nostrum quam inter sensum & angelum, quia talis distantia aut propinquitas nec remouet nec impedit per se.

QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum de Deo possumus cognoscere quid est.

Tho. i. p. q. u. art. 3.

Ad secundum sic proceditur. Et arguitur quod de Deo possumus cognoscere quid est, quia ille qui cognoscit rem aliquam quantum ad ea quae sunt rei propria, habet de illa re perfectam & propriam cog-